

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI HUZURIDAGI TALABA VA O'QUVCHILARNING
IJTIMOIY FAOLLIGINI OSHIRISH MARKAZI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI YOSHLAR ISHLARI AGENTLIGI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUQUQNI MUHOFAZA
QILISH AKADEMIYASI
O'ZBEKISTON YOSHLAR ITTIFOQI
RESPUBLIKA YOSH OLIMLAR KENGASHI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI HUZURIDAGI
O'ZBEKISTONNING ENG YANGI TARIXI MASALALARI BO'YICHA
MUVOFIQLASHTIRUVCHI-METODIK MARKAZ**

“SIFATLI TA'LIM – TARAQQIYOT POYDEVORI”

**MAVZUSIDAGI II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN TO'PLAMI**

2024-yil 10-may

“Sifatli ta'lim – taraqqiyot poydevori” mavzusidagi II Respublika ilmiy-amaliy anjuman to'plami // Toshkent, 2024-yil 10-may. – 1042 b.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 30-avgustdagi “Yoshlarni ilm-fan sohasiga jalb etish va ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4433-sonli Qarori hamda Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 20-martdagi “2024-yil qo'shimcha o'tkaziladigan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar to'g'risida”gi 76-son buyrug'ida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash hamda 2024-yil “Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili” munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti, O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzurdagi Talaba va o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish markazi, O'zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi, O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi, O'zbekiston Yoshlar ittifoqi, Respublika Yosh olimlar Kengashi, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzuridagi O'zbekistonning eng yangi tarixi masalalari bo'yicha muvofiqlashtiruvchi-metodik markaz hamkorligida 2024-yil 10-may kuni o'tkaziladigan “Sifatli ta'lim – taraqqiyot poydevori” mavzusidagi II Respublika ilmiy-amaliy anjumaniga taklif etadi.

Tahrir hay'ati:

Mansur Aytbayev	– falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Jamshid Yusubov	– siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Kamoliddin Jabborov	– iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Rasul Ro'zmetov	– pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Serobjon Yuldashev	– falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Baxtiyor Mamasoliyev	– fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Surojbek Sultonov	– falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Jaloliddin Yusubov	– falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Azamat Amirov	– falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Umid Menglikulov	– falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);
Abdulla Ibodullayev	– katta o'qituvchi;
Bekzod Ernazarov	– katta o'qituvchi;
Akmal Raximjonov	– katta o'qituvchi;
Davron Melikuziyev	– tadqiqotchi.

Tashkiliy qo'mita kotibi:

Ulug'bek To'xtayev	– O'zbekiston Milliy universiteti xodimi;
Javohir Baxtiyorov	– O'zbekiston Milliy universiteti talabasi;
Gulnoza Esonaliyeva	– O'zbekiston Milliy universiteti talabasi;
Feruza Mustafoyeva	– O'zbekiston Milliy universiteti talabasi.

Maqolalarning to'g'ri va aniqligiga mualliflar mas'uldir.

6. Оразымбетов Қ. Хэзирги қарақалпақ лирикасында көркем формалардың эволюциясы хэм типологиясы (1970-2000-жыллар мысалында). – Нөкис: Билим, 2004.

7. Сәрсенбаев Т. Шабыўыл. – Нөкис: Қарақалпақстан, 1989.

MILLIY TARAQQIYOTDA SIFATLI TA'LIMNING O'RNI

Ochilova Mexriniso Razokovna,

BuxDU, Fakultetlararo chet tillar kafedراس dotsenti, PhD

Kirish. Sifatli ta'lim milliy taraqqiyotning asosi bo'lib, jamiyatning turli jabhalarida taraqqiyot katalizatori bo'lib xizmat qiladi. Ta'lim va taraqqiyot o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik chuqur, ta'lim nafaqat shaxslarni shakllantiradi, balki butun xalqlarning traektoriyasiga ta'sir qiladi. Ushbu kirish nutqida biz milliy rivojlanish kontekstida inson kapitalini rivojlantirish, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va ijtimoiy hamjihatlikni rivojlantirishda sifatli ta'limning muhim rolini o'rganamiz. Bundan tashqari, u tanqidiy fikrlashni, axloqiy xulq-atvorni va fuqarolik faolligini rivojlantiradi va yanada inklyuziv va uyg'un jamiyatga hissa qo'shadi. Biroq, hamma uchun sifatli ta'limni ta'minlash, kirish, tenglik va ta'lim natijalaridagi nomutanosiblik bilan ajralib turadigan jiddiy muammo bo'lib qolmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish hukumatlar, o'qituvchilar, jamoalar va xalqaro hamkorlarning ta'limga ustuvor ahamiyat berish, infratuzilma va o'qituvchilar malakasini oshirishga sarmoya kiritish hamda ta'lim va ta'limga innovatsion yondashuvlarni qo'llash bo'yicha birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Oxir oqibat, sifatli ta'limga sarmoya kiritish orqali davlatlar o'z inson kapitalining to'liq salohiyatini ochib berishi, barqaror rivojlanishga yordam berishi va barcha fuqarolarning farovonligiga erishishi mumkin.

Asosiysi, sifatli ta'lim shaxslarni shaxsiy hayotga erishish va jamiyat taraqqiyoti uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va qadriyatlar bilan qurollantiradi³⁴⁰. Bu odamlarga o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga imkon beradi va ularga o'z jamoalari va iqtisodlariga mazmunli hissa qo'shish imkonini beradi. Qolaversa, sifatli ta'lim mamlakatning farovonligi va global maydondagi raqobatbardoshligining asosini tashkil etuvchi inson kapitalini rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Iqtisodiy jihatdan sifatli ta'lim innovatsiyalarni rag'batlantirish, samaradorlikni oshirish va raqobatbardoshlikni oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'qimishli aholi texnologik taraqqiyotga moslashish, innovatsiyalarni rivojlantirish va bilim iqtisodiyotida ishtirok etish uchun qulayroqdir. Binobarin, yaxshi ma'lumotli ishchi kuchiga ega davlatlar barqaror iqtisodiy o'sish va farovonlikni boshdan kechirish ehtimoli ko'proq.

³⁴⁰ Слышкин Г. Г., Ефремова М. А. Кинотекст: (опыт лингвокультурологического анализа). М.: Водолей Publishers, 2004. 153 с.

Sifatli ta'lim o'zining iqtisodiy jihatlaridan tashqari bag'rikenglik, hamdardlik va xilma-xillikka hurmat qadriyatlarini singdirish orqali ijtimoiy hamjihatlik va barqarorlikni ta'minlaydi. U ijtimoiy adolatni targ'ib qilish va tengsizliklarni kamaytirish uchun kuchli vosita bo'lib, marginal guruhlariga yuqoriga harakatlanish va imkoniyatlarni kengaytirish yo'llarini taqdim etadi. Bundan tashqari, ta'lim tanqidiy fikrlash, axloqiy xulq-atvor va fuqarolik faolligini rivojlantiradi, demokratik boshqaruv va jamiyat taraqqiyotiga ijobiy hissa qo'shishga qodir bo'lgan xabardor va faol fuqarolarni tarbiyalaydi. Biroq, milliy taraqqiyotning haydovchisi sifatida sifatli ta'limni amalga oshirish ko'plab muammolarga duch kelmoqda. Imkoniyatlar, tenglik va ta'lim natijalaridagi nomutanosiblik millatlar ichida ham, ular orasida ham saqlanib qolmoqda, bu ijtimoiy tengsizliklarni kuchaytirmoqda va inklyuziv rivojlanishga to'sqinlik qilmoqda. Bundan tashqari, ta'lim infratuzilmasiga, o'qituvchilar malakasini oshirishga va o'quv dasturlarini ishlab chiqishga etarli darajada sarmoya kiritilmagani barchaga sifatli ta'lim berishga qaratilgan sa'y-harakatlarga putur yetkazadi.

Ushbu muammolardan kelib chiqqan holda, sifatli ta'limning ko'p qirrali jihatlarini hal qilish barqaror rivojlanish va barcha fuqarolarning farovonligiga erishishga intilayotgan davlatlar uchun zarurdir³⁴¹. Ta'limga ustuvor ahamiyat berish, inson kapitalini rivojlantirishga sarmoya kiritish hamda o'qitish va o'rganishga innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali davlatlar ta'limning o'zgaruvchan salohiyatini ochib, inklyuziv va teng huquqli rivojlanishga yo'l ochishi mumkin.

Maqolaning keyingi bo'limlarida biz sifatli ta'lim va milliy taraqqiyot o'rtasidagi bog'liqlikni batafsil ko'rib chiqamiz, asosiy strategiyalar, muammolar va ta'limdan ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning haydovchisi sifatida foydalanish imkoniyatlarini ko'rib chiqamiz. Keng qamrovli tahlil va amaliy tadqiqotlar orqali biz sifatli ta'lim XXI asrda xalqlarning har tomonlama rivojlanishiga hissa qo'shishi mumkin bo'lgan yo'llarni yoritishni maqsad qilganmiz.

Adabiyotlar tahlili. Sifatli ta'limning milliy taraqqiyotdagi rolini har tomonlama o'rganish uchun sifat va miqdoriy tadqiqot metodologiyalarini birlashtirgan aralash metodik yondashuv qo'llaniladi. Quyida keltirilgan metodologiya nazariy tahlil, empirik dalillar va amaliy tadqiqotlarni o'z ichiga olgan mavzuni yaxlit tushunishga yordam beradi. Adabiyot sharhi:

- Sifatli ta'lim va uning milliy taraqqiyotga ta'siri bilan bog'liq nazariy asoslar, kontseptsiyalar va empirik dalillar to'g'risida tushunchalar to'plash uchun ilmiy maqolalar, akademik jurnallar, kitoblar va ma'ruzalardan olingan mavjud adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish amalga oshiriladi.

- Adabiyotlar sharhi ta'lim va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik, inson kapitalini rivojlantirishda ta'limning roli va ijtimoiy birdamlik va tenglikni ta'minlashda ta'limning ahamiyati kabi asosiy mavzularni qamrab oladi.

³⁴¹ Винникова Т. А. Особенности исследования кинотекста в различных научных парадигмах // Омский научный вестник. 2015. № 2. С. 58–61.

Ma'lumotlarni tahlil qilish:

- Ta'lim ko'rsatkichlari, iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari va ijtimoiy natijalar bilan bog'liq miqdoriy ma'lumotlar YuNESKO, Jahon banki, OECD va milliy statistika agentliklari kabi nufuzli manbalardan to'planadi.

- Ta'lim va milliy rivojlanishning turli o'lchovlari o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish uchun statistik tahlil usullari, jumladan, regressiya tahlili, korrelyatsiya tahlili va tavsiflovchi statistika qo'llaniladi.

- Milliy taraqqiyotda ta'limning roliga ta'sir etuvchi kontekst omillari to'g'risida nozik tushunchalar berish uchun sifatli ma'lumotlar, jumladan, amaliy tadqiqotlar, suhbatlar va sifatli so'rovlardan foydalaniladi.

Nazariy tahlil, empirik dalillar, amaliy tadqiqotlar va manfaatdor tomonlarning ishtirokini o'z ichiga olgan keng qamrovli tadqiqot metodologiyasidan foydalangan holda, ushbu tadqiqot sifatli ta'limning milliy rivojlanishdagi roli haqida nozik tushunchani ta'minlash va siyosatchilar, amaliyotchilar va tadqiqotchilar uchun amaliy tushunchalarni taqdim etishga qaratilgan. ta'lim va rivojlanish sohasi.

Xulosa:

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, milliy taraqqiyotda sifatli ta'limning o'rni beqiyos. Ushbu tadqiqot davomida biz ta'lim va rivojlanish o'rtasidagi ko'p qirrali munosabatlarni o'rganib chiqdik, uning inson kapitalini rivojlantirish, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va ijtimoiy hamjihatlikni rag'batlantirishdagi ahamiyatini ta'kidladik. Sifatli ta'lim o'zgartiruvchi kuch bo'lib xizmat qiladi, shaxslarga kuch beradi, jamiyatlarni boyitadi va xalqlarni farovonlik va barqaror rivojlanish sari undaydi.

Iqtisodiy jihatdan sifatli ta'lim samaradorlikni oshiradi, innovatsiyalarni rag'batlantiradi va raqobatbardoshlikni mustahkamlaydi, bu esa mustahkam va inklyuziv iqtisodiy o'sish uchun asos yaratadi. Shaxslarni zarur bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirish orqali ta'lim ularga mehnat bozorining o'zgaruvchan talablariga moslashish, bilim iqtisodiyotida samarali ishtirok etish, boyluk va farovonlik yaratishga hissa qo'shish imkonini beradi.

Bundan tashqari, sifatli ta'lim ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlash, tenglikni ta'minlash va jamiyatlar ichidagi tengsizliklarni kamaytirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ijtimoiy-iqtisodiy kelib chiqishidan qat'i nazar, barcha shaxslarga yuqori sifatli ta'lim olishda teng imkoniyatlarni ta'minlash orqali ta'lim ijtimoiy adolatni ta'minlash, ijtimoiy harakatchanlikni rag'batlantirish, yaxlit va inklyuziv jamiyatlarni barpo etish uchun kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Слышкин Г. Г., Ефремова М. А. Кинотекст: (опыт лингвокультурологического анализа). М.: Водолей Publishers, 2004. 153 с.

2. Винникова Т. А. Особенности исследования кинотекста в различных научных парадигмах // Омский научный вестник. 2015. № 2. С. 58–61.

3. Иванова Е. Б. Интертекстуальные связи в художественных фильмах: дис. ... канд. филол. наук. Волгоград, 2001. 178 с.

4. Зарецкая А. Н. Особенности реализации подтекста в кинодискурсе: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Челябинск, 2010. 22 с.
5. Колодина Е. А. Статус кинодиалога в ряду соположенных понятий: кинодиалог, кинотекст, кинодискурс // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. 2013. № 2-1. С. 327–333.
6. Горшкова В. Е. Перевод в кино. Иркутск: ИГЛУ, 2006. 278 с.
7. Kozloff S. Overhearing Film Dialogue. Berkeley: University of California Press, 2000. 335 p.
8. Лотман Ю. М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики. Таллин: Ээсти Раамат, 1973. 135 с.
9. Цивьян Ю. Г. К метасемиотическому описанию повествования в кинематографе // Труды по знаковым системам. Вып. 17. Структура диалога как принцип работы семиотического механизма. Тарту: Тартуский гос. ун-т, 1984. С. 109–121.
10. Назмутдинова С. С. Гармония как переводческая категория (на материале русского, английского, французского кинодискурса): автореф. дис. ... канд. филол. наук. Тюмень, 2008. 21 с.
11. Зайченко С. С. К вопросу о знаковой неоднородности кинодискурса // Вестник Челябинского государственного университета. 2013. № 2. С. 96–99.
12. Самкова М. А. Кинотекст и кинодискурс: к проблеме разграничения понятий // Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2011. № 1. С. 135–137.
13. Лавриненко И. Н. Критерии классификации кинодискурса // Вісник ХНУ. 2012. № 1003. С. 41–44.
14. Люльчева Е. М. Лингвистические и экстралингвистические аспекты изучения кинодискурса // Культура и цивилизация. 2017. Т. 7. № 5А. С. 70–80.
15. Осокина С. А. «Свое» и «чужое» в детской речи // Вестник Томского государственного университета. Филология. 2018. № 55. С. 88–105.
16. Van Dijk T. A. Principles of critical discourse analysis // Discourse and Society. 1993. Vol. 4. № 2. P. 249–283.
17. Wodak R., Meyer M. Critical Discourse Analysis: History, Agenda, Theory, and Methodology // Methods of Critical Discourse Analysis. London: Sage, 2009. P. 1–33.
18. Fairclough N. Critical Discourse Analysis. The critical study of language. Longman Group Publishing, 1995. 265 p
19. Oxford Advanced Learner's Dictionary of current English 1995. – P.292
20. Tursunova Y. Mening birinchi lug'atim. Rangin olam. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun rangli-bezakli o'quv izohli lug'at. – Qarshi: Nasaf, 2019. – 32 b.

Mahmudqo'ziyeva N., Xayrulla H. Qo'chqor norqobilning so'z tanlash mahorati.....	835
Mamatova Z. Sotsiolingvistika.....	838
Mamutova Yu.R. The significance of authentic texts in teaching foreign languages.....	842
Nazarova N., Ne'matjonova N. Erkin vohidov she'rlarida tinish belgilarining qo'llanilishi.....	845
Nurmatova S., Xolbekova B. Linguistic problems in translation of medical texts.....	848
Nizomova B. Using steam-education technology in the improvement of the biology teaching process on the basis of the integration of natural sciences.....	851
Olimova G. Xorazm "oshiq" turkumi dostonlari hamda "kitobida qo'rqt" eposidagi motivlarning qiyosiy o'rganilishi.....	853
Омонов Р. Масс медиада тил ва услуб масаласи.....	858
Отарова Т. Образность в пейзажной лирике (на примере творчества А.Ажиниязова и Т.Сарсенбаева).....	863
Ochilova M. Milliy taraqqiyotda sifatli ta'limning o'rni.....	866
Pardayeva R. Tilshunoslik va tabiiy fanlar integratsiyas.....	870
Rajavaliyev B. "Devoni hikmat" da qo'llangan badiiy tasvir vositalari.....	874
Ruxillayeva N. Alisher navoiy ruboiylari misolida badiiy matnlarning o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjimasini muammolari.....	878
Salimova Z. Boshlang'ich sinflarda ingliz tili fanini o'qitishning samarali usullari.....	881
Sattorzoda X. Pirimqul qodirovning adabiy-falsafiy qarashlarida ijodkor estetik konsepsiyasining aks etishi.....	884
Saydaliyeva M. Stilistikga oid tarmoqlar masalalari.....	887
Sodiqova M. O'zbek va ingliz tilidagi maqollarda qo'shma gaplarning ishlatilishi.....	891
Sayfiddinova G. O'zbek tilidagi so'zlarni semantik jihatdan darajalash va uning bugungi kundagi ahamiyati.....	893
Serdaliev B. Fostering intercultural communication and speech etiquette through english education in Karakalpakstan.....	898
Sodikova R., Tashkenbayev T. The literary legacy of maksud sheikhzade.....	900
Turg'unova I. Dunyo tillarining tasniflanish turlari va ularning vazifalari.....	903
Tkacheva A. Calla modeli yordamida ispan tilini o'rganayotgan otm talabalarning ijtimoiy-madaniy kompetentligini rivojlantirish.....	905
Usmonova M. Pahlavonquli ravnaq she'riyatida qo'llangan "shohbayt"lar	909
Utanova V. Ta'lim bosqichlarida ona tili darslarini integratsiyalab o'qitishning bugungi holati.....	911
Усманов Ф. Ассоциативный анализ ценности оила – семья на фоне русского языка.....	915
Shoabdullayeva Z. Nizomiy Ganjaviy Alisher Navoiy-shoirlarimizning ilhom manbai adabiyotimizning uyg'onish davri, turkiy olam adabiyotining zirvasi.....	920